

MIŠLJENJA

Pokušaću da ponudim potencijalne definicije na osnovu onog što sam pročitao, čuo i video. Možda bi to moglo da bude polazna tačka ove diskusije. Najvažnija stvar će biti da se, tamo gde su pogrešne, te definicije isprave.

Periodizacija. Kada govorimo o savremenom hipsteru, mislimo na jednu vrstu ličnosti koja spada u više kultura i koja se javlja 1999. godine, a od tad pa do 2003. uživa u kratkoj, ali prilično intenzivnoj prvoj fazi postojanja. U tom trenutku, činilo se da će kategorija hipstera nestati i vratiti se u prvobitnu supkulturnu papazjaniju, te ustupiti mesto nekom drugom. Umesto toga, svedoci smo sve intenzivnijeg širenja i dugovečnosti termina i u drugoj fazi njegovog postojanja, od 2003. pa naovamo.

Nastanak. Matrica koja je iznedrila savremenog hipstera obuhvata i kulturu devedesetih koju sociolog Ričard Lojd u svojoj etnografiji Viker parka u Čikagu naziva „neoboemština“ – odnosno, kulturu umetnika koji prvenstveno rade u barovima, kaficima i rok klubovima, te nenamerno stvaraju milje za „kasnokapitalističko“ tržište dizajna, marketinga, veb-developmenta i takozvane „iskustvene privrede“¹ – kao i kulturu koja se naziva „indi“ ili „indi-rok“.²

Negde od 1980. pa naovamo imamo, čini se, snažan osećaj da je niz novih supkultura isplivao kao alternativa uspešnoj „supkulturizaciji“ potrošačkog kapitalizma. Taj niz je započeo širenjem etosa vezanog za pank pravac i filozofiju „uradi sam“. Proizveo je „post-punk“ muziku koja je prenosila ideje „alternativnog“ i „nezavisnog“ kao zasebna polja lične i ekonomske aktivnosti, a koja je kulminirala 1991. godine. Zbog čuvenog dokumentarca [The Year Punk Broke (Prim. prev.)], ta 1991. će ostati upamćena kao „godina kada je pank pukao“ – što je značilo i da se probio u mejnstrim, jer su najuspešniji postpunk bendovi prešli u velike izdavačke kuće, ali i da se njegov duh razbio o hridi masovne komercijalizacije. Sve to je sadržano u kratkom zenitu „grandža“, prvobitno najlokalnije od svih lokalnih scena, koji je trajao sve dok se njen preterano isforsirani predstavnik, Kurt Kobjejn, nije konačno ubio 1994. godine, usled nekih od tih kontradiktornosti.

Čini se, dakle, da je savremeni hipster iznikao iz osujećene tradicije supkultura mladih, supkultura koje su pokušale da ostanu nezavisne od potrošačke kulture, da joj budu alternativa, a koje su umesto toga pripojene, ponižene, a zatim uništene.

Nameće se, takođe, i pitanje otvorene politike. Iako se hipsterizam smatra apolitičnim, čini se da prelomni momenti koje naročito ismeva, i koji su ga na neki način možda oblikovali i vremenski odredili, jesu dve značajne epizode neuspele političke akcije, koje se izdvajaju u političkom senzibilitetu ove generacije: protesti na Ministarskoj konferenciji Svetske trgovinske organizacije u Sijetlu 1999. godine – otud se hipsteri ponekad rugaju zabrinutosti za globalni

¹ Eng. *experience economy* – grana privrede koja stavlja akcenat na iskustva koja potrošačima mogu pružiti kupljena roba i usluge. (Prim. prev.)

² Skraćeno od engleskog *independent* – nezavisno. (Prim. prev.)

položaj radnika i zaštitu životne sredine, a ponekad joj se pridružuju – i zanemareni protesti protiv najavljene invazije na Irak održani 2003. godine. Stoga se izbor Baraka Obame 2008. javlja kao tačka ponovnog ujedinjenja apatičnih i angažovanih koje spaja zajednička zgroženost nad vladavinom prethodnog predsednika – niko nije podnosio Džordža V. Buša.

Lokalizacija. Karakteristika „hipsterskog“ momenta nakon 1999. jeste snažna povezanost sa kvartovima američkih gradova, koji predstavljaju nove zone belačke rekolonizacije etničkih kvartova ili potkolonije poznatih boemskih četvrti. U Njujorku sâm pomen reči „Louer ist sajd“ ili „Vilijamsburg“ priziva kasni hipsterizam. Prethodni stanovnici ovih kvartova bili su Latinoamerikanci i Jevreji. Od 2009. godine Bušvik se javlja kao još jedna aktivna lokacija.

U svojoj knjizi *Hipsterski priručnik (The Hipster Handbook)* iz 2003. godine Robert Lenam opisuje severnoamerički sistem te godine: Plato u Montrealu, Koledž i Klinton u Torontu, Džamejka plejn u Bostonu, Kapitol hil u Sijetlu, Vitier u Mineapolisu, Eko park i Silverlejk u Los Anđelesu, Iner mišn u San Francisku, i tako dalje.

Odlike. Postavlja se pitanje: šta je sa trenutkom kraja jednog veka koji je konkretno iznedrio ovu figuru, i zbog čega je tako jasno – kao što mislim da *jeste* jasno – da je ta figura morala dobiti to ime, hipster, koje je toliko natovareno istorijskim značenjem? Supkultura nikada nije imala problem sa neologizmima i korišćenjem slenga: od emoa, preko pankaa, do hipija. Ali, hipster je već postojao. Tačnije rečeno, hipster je bio ličnost iz crnačke supkulture kasnih četrdesetih, a najbolje ga je analizirao Anatol Brojard u svom eseju iz 1948. godine (u periodu pre nego što je Brojard počeo da se predstavlja kao belac). Taj hipster igra ključnu ulogu u romanu *Nevidljivi čovek* Ralfa Elisona. Zatim je hipster postao ličnost iz belačke supkulture pedesetih, eksplicitno definisan željom belačke avangarde da se odvoji od belačkog identiteta i dođe do „kul“ znanja i egzotične energije, i požude, i nasilja crnih Amerikanaca. Radi se o klišetiziranoj referenci na esej Normana Mejlera „Beli crnac“ iz 1957. godine.

Sušтина hipstera u obe njegove inkarnacije, crnoj i beloj, jeste superiorno znanje, ono što Brojard u svom članku naziva *apriorizam*. Brojard je insistirao na tome da se crnački hipsterizam razvio iz osećaja da su crnci u Americi bili podređeni odlukama koje su o njihovim životima donosile moćničke zavere koje su držale monopol nad informacijama i znanjem do kog oni *nikako* nisu mogli doći. „Hip“ reakcija na to bila je insistirati, makar samo simbolički, na oblicima znanja koje si ti, kao crni poznavalac, imao pre svih ostalih, i zapravo, pre stvaranja pozitivnog znanja – *apriori*. Brojard se usredsredio na šifrovani jezik hip slenga. Tako da je to simboličko znanja služilo ili kao samopotvrđivanje ili kao kompenzacija.

Zašto bi, onda, svi pričali o „hipsteru“, tom arhaičnom pojmu iz pedesetih, danas, na početku 21. veka? Da bih na to odgovorio, želim da ponudim tri svoje potencijalne definicije savremenog hipstera u njegovom ili njenom nastanku i opstanku. Sve tri imaju u sebi usađenu odliku *apriorizma*. (Kao najavu, trebalo bi podsetiti da se termin „hipster“ u savremenim okvirima koristi kao pežorativ. To nije termin kojim ljudi opisuju sebe. Ali nije uvek, ni u svakom kontekstu, uvreda: njegove konture su veoma specifične.) Mada su supkulture oduvek znale za snobove, kolekcionare, poznavaoce, hipstersko prisvajanje znanja čini se nešto drugačijim.

Mislim da razlog iz kog se hipsteraju uvek prišiva pogrdno značenje leži u tome što pojam „hipster“ danas zapravo označava *supkulturu* ljudi koji su već *dominantni*. Hipster je ona osoba koja ima mnogo toga zajedničkog sa grupama koje prelaze u nižu klasu ili otpadničkim grupacijama – umetnik koji skapava od gladi, apsolvant koji gladauje, neoboem,

vegan, biciklista ili skejt-panker, tobožnji pripadnik radničke klase ili postrasni pojedinac – koji se zapravo poistovećuje i sa buntovničkom supkulturom, i sa dominantnom klasom, te tako postaje otrovni provodnik između to dvoje.

Definicije

Definicija 1. Ovo bi bilo utvrđivanje porekla hipstera kao „belog hipstera“. Daleko je najuža od svih definicija, i zapravo se odnosi na ono što mi je zapalo za oko kao drugačije u Louer ist sajdu 1999. godine: kačketi, bele potkošulje koje zovu „siledžijke“,³ a koje se nose kao redovna odeća; estetika kućne pornografije, polaroid fotografije sa blicem, lažna drvena lamperija; pabst blu ribon;⁴ „porno“ ili „pedofilski“ brkovi; avijatičarske naočare; američana majice sa crkvenih okupljanja, i tako dalje; sportske dokolenice; kasni albumi Džonija Keša koje je producirao Rik Rubin; i tetovaže. Časopis *Vajs (Vice)* koji se 1999. godine iz Montreala preselio u Njujork; prodavnica patika po imenu *Alajf (Alife)* koja je doprinela stvaranju hipsterskog brenda, otvorena 1999. godine; *Amerikan aparel (American Apparel)*, društveno osvešćeni lanac butika u duhu pornografskih podruma koji prodaje pidžame od žerseja kao svakodnevnu odeću, takođe otvoren 1999. To su bili najvidljiviji amblemi male i iznenađujuće supkulture u kojoj su, izgleda, izvor *apriori* znanja samo delimično bili nostalgичni belachi identitet iz predgrađa, kultura bega belaca iz gradova na periferiju iz sedamdesetih, takozvane „nepretopive etničke grupe“,⁵ Irci, Italijani, Poljaci, i tako dalje, samo što su sad etničke grupe zbrisane – rekolonizacija urbanih kvartova sa novom estetikom. Kao što je „Beli crnac“ nekada fetišizovao „crnački identitet“, tako „beli hipster“ fetišizuje nasilje, instinktivnost i buntovništvo belaca niže srednje klase iz predgrađa ili unutrašnjosti.

Definicija 2. Druga moguća definicija modernog hipsterizma: ono što pripada „hipster-skoj kulturi“. Šta bi to značilo u oblasti tradicionalnih umetnosti? Opcije koje se najčešće nude u književnosti su rani Dejv Egers, iz *Potresnog dela nesigurnog genija (A Heartbreaking Work of Staggering Genius)* i ranih izdanja časopisa *Biliver (Believer)*. U kinematografiji, filmovi Vesa Andersona, *Rašmor (Rushmore)* i *Porodica čudaka (The Royal Tenenbaums)*. Jasno mi je da ovo postaje prilično kontroverzno.

„Hipsterska“ kultura u ovoj definiciji se, pre svega, obraća umetničkim delima u kojima se glavni zaplet vrti oko veoma stare dijade znanja i naivnosti, odraslog doba i sveta koji se okreće oko deteta – ali uz radikalno i vrtoglavo smenjivanje ta dva. Formalno, postoji radikalizacija i estetizacija pastiša koji je Fredrik Džejmson ranih osamdesetih prepoznao kao karakterističnu formu postmodernističkog narativa. Međutim, ovde je „prazna ironi-

³ Eng. *wife beaters* – doslovno, oni koji tuku svoje žene. Obične bele muške potkošulje koje su najčešće povezivane sa pripadnicima niže radničke klase u Americi, često etničkog porekla. Ova „uniforma“ i njen naziv popularizovani su kroz holivudske filmove iz tridesetih i četrdesetih u kojima su je nosili upravo likovi iz niže radničke klase, etničkog porekla, često u scenama u kojima tuku svoje supruge. (Prim. prev.)

⁴ *Pabst Blue Ribbon* – vrsta američkog lager piva popularnog među hipsterima. (Prim. prev.)

⁵ Eng. *unmeltable ethnics* – termin koji se javlja u nazivu dela Majkla Novaka *Rise of the Unmeltable Ethnics* i odnosi se uglavnom na Poljake, Italijane, Grke, itd. kao etničke grupe koje odbijaju da se „stope“, kao suprotnost pojmu rasprostranjenom u Severnoj Americi: *melting pot* – doslovno, kotao za pretapanje koji podrazumeva homogenizaciju heterogenog društva, odnosno, asimilaciju emigranata. (Prim. prev.)

ja⁶ zamenjena rekonstrukcijom prošle estetike i tehnikâ koje su savršenije od originala, u ironiji bez sarkazma, bez ogorčenosti ili kritike; refleksivnost se koristi isključivo da bi se evocirala emocija, naročito čežnja za detinjstvom.

Kada je reč o pop muzici, prilično je teško reći ima li značajne hipsterske muzike, i vrlo je lako doći u iskušenje, naročito iz njujorške perspektive, te navesti nešto poput autodestruktivnog benda Strouks (*The Strokes*) – koji bi pre spadali pod prvu definiciju hipstera. Dejev Egers je nakratko pokušao da se udruži sa bendom Flejming lips (*Flaming Lips*) kao pravim muzičkim pandanom njegovoj izdavačkoj kući Maksvinis (*McSweeney's*) – druga definicija hipstera. Ali, ako verujete logici druge definicije, u savršenom pastišu kao načinu vraćanja dubokih osećanja iz detinjstva, onda bi glavni rodonačelni bend bio Bel end Sebastijan (*Belle and Sebastian*), koliko god bili Škoti i bili nekonfliktni, njihovo poreklo je u potpunosti van ovog sistema. Bojim se da sam ovde već izgubio vašu pažnju, ali ono, znate, to je samo ideja.

Dodao bih i to da je časopis *n+1* jednom prilikom nazvan hipsterskim izdanjem. Razlozi ostaju nerazjašnjeni.

Definicija 3, za koju mislim da bi mogla imati najveću težinu. „Hipster“ je ime za ono što bismo mogli nazvati „hip potrošačem“, ili ono što je Tom Frenk nazivao „potrošač buntovnik“. Hipster je po definiciji osoba koja ne stvara pravu umetnost. Kada bi je stvarala, više ne bi mogla da bude hipster. Odavno je primećeno da većina ljudi koji posećuju boemska mesta spada u takozvane blejače ili pozere, zaljubljenike u umetnost, pre nego umetničke stvaraoce. Hipster je kulturna persona nekoga ko, vrlo verovatno, razume da su kupovine konzumerističkih proizvoda unutar poznatih kategorija masovne potrošnje (ali i dalje ograničenih za druge) – kao što su odgovarajuća vintidž majica, odgovarajuće farmerke, zapravo, i odgovarajuća hrana – u stvari *vidovi umetnosti*.

Ostaje nedokučivo šta bi drugo moglo izdvojiti takvu jednu osobu od zastarelog i nerazaznatljivog niza snobova i slamera.⁷ Pretpostavljam da „hipster“ kao naziv ukazuje na činjenicu da je nešto postalo još drastičnije, ili opet izdvojeno, u vezi sa statusom ovih ljudi kao onih koji poseduju znanje; i ako verujemo da postoji nešto ključno u vezi sa 1999. godinom što traje i danas, to je činjenica da je usvajanje i pokazivanje ukusa pre svih ostalih takođe radikalizovano novim oblicima onlajn-kapitalizma; tako je, na primer, sve teže posedovati popularnu muziku koju svi ostali ne mogu na isti način istog trenutka nabaviti zahvaljujući sveopštoj upotrebi interneta. Hipster iz 2009. godine postaje naziv za onu osobu koja je stručnjak za uočavanje sitnih promena u potrošačkoj distinkciji i koja može da priušti život u preostalim enklavama gde se takvi stilovi mogu pokupiti na ulici pre nego na mreži (mada i tamo).

Pretpostavljam da su ove definicije pogrešne, ali svejedno ih nudim, pa vi vidite šta ćete s njima. Nadam se da će bar poslužiti kao osnova za razgovor.

(S engleskog prevela **Tijana Sladoje**)

⁶ Eng. *blank irony* koju Džejmson pominje u svojoj definiciji pastiša u delu *Postmodernizam – kulturna logika kasnog kapitalizma*. (Prim. prev.)

⁷ Eng. *slummer* – osoba koja sebe smatra superiornom u odnosu na pripadnike radničke klase i koja namerno, iz čiste zabave, odlazi na mesta gde se ova klasa okuplja, samo da bi se naredno jutro probudila zahvalna što to nije njegov ili njen stvarni život. (Prim. prev.)